

Rapport till Kommunfullmäktige om RKR-valet 2022

Dnr VN22/24-2

Valnämnden lämnar härmed följande sammanställda rapport efter genomförda val.

Val till Riksdag, Kommun och Region (RKR-Val) genomfördes den 11 september.

Valdeltagande och planering

Antalet röstberättigade i Ekerö kommun var 21410 personer. Antal röstande var 18460.

Tabell 1 - Valdeltagande

Val 2022	Ekerö	Riket
RKR-Val 2022	86,24 % (89,12 %)	84,21 %
<i>Valdeltagande för Ekerö kommun RKR-valet 2018 anges i parentes.</i>		

Planering och genomförande av valet gjordes av Valnämnden tillsammans med kommunens valkansli. Valkansliet bestod av 1 valsamordnare som hade det praktiska ansvaret för valet tillsammans med 2 medarbetare från kommunkansliet. Flera medarbetare på kommunkansliet arbetade i perioder även med valet. Det övergripande ansvaret åvilade Valnämnden.

Förtidsröstning

Förtidsröstningen startade 24 augusti och pågick till och med valdagen 11 september. Förtidsröstningen genomfördes i lokal i anslutning till kommunens bibliotek i Ekerö Centrum, Söderströmsgårdens paviljong i Stenhamra och på valdagen i receptionen i kommunhuset.

Avtal slöts med PostNord gällande hämtning, sortering, räkning och leverans av förtidsröster från förtidsröstningslokaler till valdistrikten på valdagen. Till förtidsröstningen rekryterades 45 röstmottagare. Varje pass i förtidsröstningen hade minst en teamleader med huvudansvar.

I RKR-valet hanterade Ekerös förtidsröstningslokaler totalt 7849 förtidsröster till den egna kommunen. I den totala summan ingår även förtidsröster som skickats från andra kommuner till Ekerö vilket var 1213 förtidsröster. Från Ekerös röstningslokaler skickades 948 förtidsröster till annan kommun.

Detta innebär att 36,7 % av kommunens röstberättigade valde att förtidsrösta. Se vidare i tabell 2.

Tabell 2 – Jämförande statistik RKR-valet 2022 och RKL-valet 2018

Jämförande statistik	RKR-valet 2022	RKL-valen 2018
Röstberättigade, personer	21410	19 472
Valdeltagande, personer	18463	17 946
Förtidsröster Ekerös röstningslokaler	7849	7 082
Förtidsröster från andra kommuner	1213	1 011
Förtidsröster (andel av röstberättigade)	36,7 %	41,6 %
Förtidsröster (andel av valdeltagande)	42,5 %	45,1 %

Ambulerande röstmottagare

Under förtidsröstningsperioden mottogs totalt 9 röster via ambulerande röstmottagning. Svartsjöanstalten, Färingsöanstalten samt Kullens äldreboende var vid 2022 års val hänvisade till budröstning. Valkansliet bistod med förberedda budkitt samt information om detta på ett tidigt stadium. Förutom personal från kommunens kansli deltog två från överförmyndarenheten vid ambulerande röstning.

Avskärnade valsedelstall – nyhet i vallagen

En nyhet för RKR-valet var kravet på att valsedelställen skulle avskärmas från insyn. Väljaren skall kunna ta en eller ett begränsat antal valsedlar utan att riskera avslöja valhemligheten. Denna nyhet tillämpades även vid det senaste europavalet och skall nu utvärderas efter RKR-valet.

För att uppfylla kravet köptes nya mer robusta valsedelstall med avskärmning som täcker för insyn runt valsedelställen. Varje lokal hade minst två valsedelstall.

Ökat fokus på säkerhet – ny verksamhetsskyddsanalys

Redan i december 2021 gick valkansliet en introduktionsutbildning i valsäkerhet. Genom valmyndighetens utbildning fick kommunens säkerhetsansvarig tillsammans med valkansliet möjlighet att ta del av erfarenheter kring stärkt skydd av valen 2022. Under våren 2022 arbetade säkerhetsansvarig med bistånd av valkansliet fram en ny verksamhetsskyddsanalys. Denna analys utgick från de processer som den kommunala valadministrationen genomförde, (både inför och under ett val). Valkansliet deltog även under våren i utbildningar med Polisen, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap samt även Totalförsvarets forskningsinstitut.

Under våren 2022 deltog även valkansliets personal på två utbildningar genom Sveriges Kommuner och Regioner. Även i dessa utbildningar var säkerhet och trygghet ett bärande tema. För att leva upp till de nya krav som ställs engagerades medarbetare på såväl kommunikation samt Ekerö kommuns IT-avdelning. Det ökade fokus på säkerhet innebar bl a att minst en medarbetare från dessa avdelningar var på stand-by under och inför valdagen. Valkansliet har även haft en dialog med Ekerö-Direkt om risker och tips kring säkerhet kring valet.

Valdagen, Vallokaler, Organisation, Utbildning mm

Röstmottagning i kommunens 19 vallokaler fungerade mycket väl. Inga allvarliga fel upptäcktes vad gäller granskning och hantering av röster.

En incident i en vallokal som upptäcktes och åtgärdades omedelbart gällde valsedlar i valsedelställ. Inga övriga kända incidenter inträffade i vallokalerna eller i närheten. Säkerheten med bl a överfallslarm i alla vallokaler fungerade som planerat även utan att vakter behövde ingripa.

Då detta är obligatoriskt genomfördes en omfattande utbildning med röstmottagarna före valet, både vad gäller röstmottagare i Vallokal och i Röstningslokal. Redan under våren samlade valkansliet ordförande samt viceordförande för en förberedande utbildning. Delar av denna utbildning fokuserade speciellt på specifika nyheter i vallagen. Två saker som var återkommande var stärkt valhemlighet och att den röstande förbereder sin röst i enskildhet. I början av augusti månad utbildades varje distrikts röstmottagare med valmyndighetens utbildningsmaterial. Utbildningarna gavs vid 11 tillfällen så att deltagarna skulle kunna tillgodogöra sig både praktiska och teoretiska moment i mindre grupper. Utbildningslokalen som var matsalen i kommunhuset lämpade sig bra för dessa aktiviteter. Utbildningarna i mindre grupper blev framgångsrika och valkansliet har nåtts av mycket positiva omdömen i efterföljande valenkät.

Matsalen användes sedan igen under överlämningen till kommunhuset under valnatten. Inlämningen till kommunen på valnatten genomfördes på ett bra sätt. Genom valet av passande lokal och tidigare utbildningar fanns förutsättningar för att detta skulle ske så smidigt som möjligt. Röstmottagarnas arbete måste anses som mycket väl utfört i vallokalerna. Som medskick till nästa val är det akut att stärka upp med flera som arbetar vid mottagningen av material från vallokalerna på valnatten. Detta gäller även att se över hur och var i kommunhuset som materialet med exempelvis överblivna röstsedlar skall förvaras. Detta har varit ett konkret problem vid årets val.

Valnämndens preliminära rösträkning – ”onsdagsräkningen”

På valnämndens preliminära rösträkning, onsdagen den 14 september, räknades förtidsröster lagda på valdagen eller sådana som inte hann fördelas ut till valdistrikten samt i valdistrikten underkända förtidsröster som inlämnades på valnatten. Även brevröster och ambassadröster, som hade samlats ihop i kommunhuset var föremål för granskning och räkning vid detta tillfälle. Förrättningen behandlade 601 fönster –och brevkuvert med innehåll. Valnämnden gjorde två noteringar till protokollet:

Ett valkuvert lades av misstag i fel valurna. Detta orsakade troligen den diskrepans (en röst) mellan antal markeringar i vallängden och antal avgivna röster som konstaterades vid sammanställningen.

Vid räkningen av röster i regionvalet fanns en valsedel mer än antalet valkuvert. Troligen har ett av kuverten innehållit en dubblett, vilket inte uppmärksammats vid öppnandet.

Inget av ovanstående har enligt valnämndens uppfattning påverkat valresultatet.

Rösträkningen utfördes av Valnämndens presidium samt tjänstemän från kansliet.

Inlämning till Länsstyrelsen

Inlämning av kommunens röster till Länsstyrelsen sker vid två tillfällen. Första tillfället är på måndagen efter valdagen, då alla röster från valdistrikten som inlämnats på valdagens kväll/natt körs till Länsstyrelsen. Denna inlämning fungerade bra, men blev något försenad

pga att Länsstyrelsen var sena i överlämningen med andra kommuner. Förutom valnämndens ordförande och kommunens valsamordnare hade transporten en följebil med väktare.

Det andra tillfället är efter färdig onsdagsräkning som för Ekerö skedde på sen onsdagskväll och gällde alla röster som räknats under onsdagen.

Slutsatser

I sin helhet har valet genomförts enligt planering och i enlighet med lagstiftningen. En slutsats från tidigare val var att öka beredskap för genomförandet av förtidsröstningen. Detta på grund av trenden att allt fler väljer att förtidsrösta. Planeringen för detta gjordes då pandemin inte var helt över och osäkerhet kring läget var en försvårande faktor. Aningen fler röstmottagare rekryterades till detta val, vilket i stort motsvarat behovet för att kunna bemanna samtliga lokaler och täcka upp eventuella vakanser.

Bemanning och arbetet i valkansliet har underlättats av att ordinarie personal på kansliet assisterats av de tillfälligt anställda på valkansliet vilket även minskat sårbarheten. Utöver planeringen, samordning och utförande av olika aktiviteter har de tillfälligt anställda även hjälpt till med packning och sortering av material. Övrig kanslipersonal i valkansliet har i stort sett kunnat sköta sina vanliga arbetsuppgifter samtidigt som förberedelserna för valet pågått. Under just sen valnatt finns det ett behov att stärka upp med mer personal vid nästkommande val.

Även samarbetet med PostNord har fungerat väl. PostNord ansvarade för att räkna, sortera och rapportera antalet förtidsröster från andra kommuner. Vid höstens val kvitterades dessa röster ut av valkansliets personal för räkning innan de återlämnades till PostNord för sortering. Att PostNord kunde sköta denna uppgift enligt avtal med Ekerö kommun avlastade även valkansliet och gav tid åt annat arbete.

I förtidsröstningen i Stenhamra användes en ny lokal. För första gången användes Söderströmsgårdens äldreboendes paviljong som förtidsröstningslokal. Det kan konstateras att lokalen avhjälpt vissa praktiska svårigheter för förtidsröstningen, så som den såg ut i föregående val. Den främsta frågan var då att förtidsröstningens verksamhet tidvis krockade med ordinarie verksamhet på Söderströmsgården. Hur situationen med tillfälliga paviljonger ser ut vid nästkommande val är högst oklart. Det innebär att lokal för förtidsröstning i främst Stenhamra kommer att vara en mycket angelägen fråga för valet 2024 och 2026.

Inga synpunkter från väljare har inkommit till Valnämnden avseende lokaliseringen av förtidsröstningslokaler. En synpunkt i valkansliets enkät gäller om öppettider på förtidsröstningslokalen i biblioteket skulle utökas till senare kvällstid just på fredagen. Detta kan med fördel ses över till nästa val.

Information om kravet gällande avskärmade valsedelställ har mottagits väl och uppskattats av väljare. Däremot innebär kravet en del logistiska konsekvenser som behöver beaktas i kommande val. Detta gäller bland annat att röstmottagare måste ha i arbetsuppgift att ordna och övervaka en kö till valsedelställen och samtidigt ha uppsikt över att valsedlarna

inte påverkas. Arbetsuppgiften innebär ökade personalkostnader då den ej kan utföras samtidigt som röstmottagaren tar emot röster.

Antalet röstmottagare i Vallokal behöver vid RKR-val följa antalsanvisningarna, vilket innebär att antalet måste vara 8 (max 1000 väljare), 10 (max 1500 väljare), 12 (max 2000 väljare) inklusive Ordförande och Vice i distriktet. Det kan konstateras att vid kommande EP-val kan det eventuellt bli möjligt att klara uppgifterna med något mindre bemanningen. Så var ej fallet vid årets RKL-val. Därutöver bör en förnyelse/komplettering av personalen ske, vilket bör ske och tas med i planeringen för varje val.

Flera distrikt har vid tidigare val varit pressade av antalet röstande inom distriktet. En översyn inför detta RKR-val har skett av distriktens indelning och storlek, så att antalet röstande per distrikt har blivit hanterbart. För närvarande är 2000 väljare satt som maximalt antal väljare i ett distrikt. Det finns anledning att titta på dessa antal inför planeringen av varje val och redan inför valet 2026.

Det är möjligt att nya gränsdragningar för distriktens upptagningsområde, återigen kan komma ifråga så att detta kan korrigera ojämna väljarsiffror mellan distrikten.

Precis som vid föregående val finns det anledning att påtala hur ansvarsfördelningen mellan Valnämnd och valkansli kan tydliggöras. Valnämndens reglemente kan med detta i åtanke komma att uppdateras.